MALTA

QORTI CIVILI
PRIM' AWLA

ONOR. IMHALLEF
GEOFFREY VALENZIA

Seduta tat-28 ta' Novembru, 2008

Citazzjoni Numru. 1514/1993/1

Ivan Bartoli bhala direttur ta' ghan-nom u in rapprezentanza tas-socjeta' Louis Bartoli and Sons Limited u Lino Attard ghan-nom u in rapprezentanza tad-ditta The Clock Studio

vs

1. John Ripard ghan-nom u in rapprezentanza tas-socjeta' Norasia Agencies (Malta) Ltd sew proprio, kif ukoll bhala agenta ghan-nom tan-Norasia Lines u b'nota tat-8 ta' Frar 1994 Paul Ripard assuma l-atti minflok John Ripard u

2. Carmelo Galea u Alfred Pollacco ghan-nom u in rapprezentanza ta' Valletta Freight Services Ltd sew proprio kif ukoll bhala agenta ghan-nom tal-United Arab Shipping Company.

Il-Qorti

Preliminari

Rat **l-att tac-citazzjoni** li permezz taghha l-atturi nomine ppremettew illi:

Billi l-atturi kellhom jippartecipaw go fiera li kellha tinzamm f'Dubai bejn l-24 ta' Novembru, 1992, sat-30 ta' Novembru, 1992;

Billi l-atturi ftehmu bejniethom li jqieghdu l-prodotti li kellhom jesebixxu go container wiehed, jibaghtu dan bil-bahar sa Dubai u jaqsmu l-'freight charges'.

Billi rapprezentant tas-socjeta' Louis Bartoli and Sons Limited ghalhekk inkariga lis-socjeta' Norasia Agencies (Malta) Limited fil-kwalita' taghhom ta' agenti ghall-Norasia Lines biex igorrulhom dan il-container bil-merkanzija tal-atturi sabiex l-istess tkun tista' tintuza fil-fiera ndikata;

Billi l-atturi gew infurmati mill-istess Norasia Agencies (Malta) Limited li sabiex il-merkanzija tkun waslet Dubai fid-data tal-fiera dawn kienu ser igorruha fuq il-vapur 'Norasia Singha' li kellu jitlaq minn Malta fl-4 ta' Novembru, 1992;

Billi sussegwentement ghall-ahhar ta' Ottubru, 1992, l-atturi kienu gew infurmati li dan il-vapur ma kienx sejjer ikun disponibbli ghax kien involut f'kollizjoni;

Billi sadanittant l-atturi kienu ga lestew ghall-garr il-container immarkat TEXU 3228499;

Billi fid-29 ta' Ottubru, 1992, l-atturi gew infurmati li l-konvenuti Norasia Agencies (Malta) Limited kienu sabu vapur iehor li kien ser imur Dubai fl-istess dati tal-vapur precedenti;

Billi sussegwentement il-konvenuti Norasia Agencies (Malta) Limited ippreparat id-dokumenti kollha mehtiega ghall-garr tal-merkanzija li kellha tingarr mal-vapur maghruf bhala 'Al-Wajba' operat mill-United Arab

Shipping Company ta' liema socjeta' Valletta Freight Services Limited huma l-agenti lokali;

Billi l-container imbaghad gie sigillat mill-Awtoritajiet tad-Dwana u kkunsenjat lill-Malta Freeport lest ghall-garr;

Billi fit-3 ta' Novembru, 1992, is-socjeta' konvenuta Valletta Freight Services Limited emettiet il-polza tal-karigu hawn esebita u dan bhala agenta tas-socjeta' United Arab Shipping Company Limited minn fejn jirrizulta li l-merkanzija tal-atturi kienet tghabbiet fuq il-vapur 'Al-Wajba' sabiex tingarr ghal Dubai;

Billi f'din il-polza tal-karigu hekk mahruga s-'shipper' hu ndikat bhala Norasia Agencies (Malta) Limited u l-'consignee' bhala The Great Circle Line;

Billi fl-istess data s-socjeta' konvenuta Norasia Agencies (Malta) Limited emettiet kontra l-istess polza tal-karigu ohra li kienet turi l-merkanzija tal-atturi bhala 'Shipped on Board', 'Clean on Board', 'Shipper's Load', 'Stow and Count' il-vapur 'Al-Wajba' ghad-destinazzjoni ta' Dubai b'dan li s-'shipper' kien indikat bhala s-socjeta' attrici 'Louis Bartolo and Sons Limited';

Billi l-vapur 'Al-Wajba' wasal Dubai fis-16 ta' Novembru, 1992;

Billi meta r-rapprezentanti tas-socjeta' attrici Louis Bartolo & Sons Limited wasal Dubai, cirka fl-20 ta' Novembru, hu gie nfurmat li l-container qatt ma kien tghabba fuq il-vapur u kien ghadu gewwa l-Freeport f'Malta;

Billi ghalhekk il-poloz tal-karigu mahruga mill-konvenuti Valletta Freight Services Limited bhala agenti tal-United Arab Shipping Company Limited u minn-Norasia Agencies (Malta) Limited bhala agenta tan-Norasia Lines kienu foloz u qarrieqa;

Billi bhala rizultat ta' dan l-atturi sofrew danni konsistenti fl-ispejjez zejda minnhom inkorsi sabiex igorru l-

merkanzija fuq imsemmija ghal Dubai fi zmien utli biex ilahqu ‘l fuq imsemmija fiera;

Billi fil-fatt fic-cirkostanzi l-atturi ma kellhomx xelta hlief li jghabbu l-merkanzija fuq ajruplan li kien charterjat mis-socjeta’ Malta Export Trade Corporation Limited li organizzat il-partecipazzjoni ta’ civili maltin fil-fiera ndikata, u li l-container ta’ liema korporazzjoni gralhom l-istess haga fis-sens li wkoll ma tghabbewx fuq il-vapur ‘Al-Wajba’.

Jghidu ghalhekk l-istess konvenuti flimkien, jew min minnhom, ghaliex din il-Qorti m’ghandiex:-

1. Tiddikjara l-poloz tal-karigu emessi mill-konvenuti kif fuq inghad bhala foloz, qarrieqa u mhux veritjeri;

2. Konsegwentement tiddikjara responsabbli lill-istess konvenuti ghad-danni kollha sofferti mill-atturi minhabba l-fatt tal-emissjoni tal-istess poloz, kif ukoll minhabba n-nuqqas tal-istess konvenuti li jgorru w jikkonsenjaw il-merkanzija tal-atturi fiz-zmien stipulat

3, Tillikwida l-istess danni okkorrendo bl-opera ta’ periti nominandi; u

4. Tikkundanna lill-konvenuti jhallsu d-danni hekk likwidati;

Bl-imghax kummercjali sad-data tal-pagament dovut.

Bl-ispejjez u bl-ingunzjoni tal-konvenuti ghas-subizzjoni.

Rat Id-Dikjarazzjoni tal-attur nomine a fol. 3 tal-process.

Rat in-**nota tal-eccezzjonijiet tal-konvenuti nomine Valletta Freight Services Ltd** a fol. 17 tal-process fejn eccepew:

1. In linea preliminari n-nuqqas ta’ gurisdizzjoni ta’ din il-Qorti stante l-klawsola arbitrali fil-Bill of Lading u tal-Bills

of Lading tas-socjeta' United Arab Shipping Company, in relazzjoni ghall-merkanzija de quo.

2. Illi subordinatament u minghajr pregudizzju ghall-ewwel eccezzjoni fuq moghtija, t-talbiet tal-atturi in kwantu huma diretti kontra l-eccipjenti nomine huma nfondati fil-fatt u fid-dritt, l-ewwel nett ghax qatt m'ezistiet relazzjoni guriduka bejn l-atturi nomine u l-eccipjenti nomine, ghax ir-relazzjoni guridika li kellhom l-atturi noe. kienet mal-konvenut l-iehor John Ripard u mhux mas-socjeta' konvenuta minnhom rapprezentata. Di fatti kien il-konvenut Ripard nomine li emetta l-Bill of Lading favur l-atturi noe. bhala 'Shippers'.

3. Illi kien minhabba nuqqas u traskuragni tas-socjeta' l-ohra konvenuta li l-merkanzija de quo ma tghabbietx fuq il-vapur rapprezentat mill-eccipjenti noe. billi dawn hallewhom fuq l-'stack' tan-Norasia fil-Freeport Terminal u ma hadux hsieb li jittrasferuhom ghall-'stack' tal-United Arab Shipping Company.

4. Illi l-eccipjenti nomine rrifondew il-freight imhallas lilhom ghal din il-merkanzija lis-socjeta' konvenuta l-ohra, li rrilaxxjat il-merkanzija mill-gdid lill-atturi noe. biex dawn ikunu jistghu isifruha permezz ta' mezz ta' transport iehor u kienet is-socjeta' l-ohra li effettivament irrilaxxjat dil-merkanzija lill-atturi noe. Dan juri li l-merkanzija de quo kienet il-hin kollu u baqghet taht il-kontroll effettiv tas-socjeta' l-ohra konvenuta fil-Freeport Stack.

5. Illi f'kull kaz kien dover tal-attur noe. li jimminimizzaw id-danni fic-cirkostanzi u dawn qatt ma kisbu l-kunsens u l-approvazzjoni tal-eccipjenti noe. biex jispedixxu l-merkanzija bl-ajru lejn Dubai.

6. Illi f'kull kaz, anki kieku l-eccipjenti noe kienu b'xi mod responsabbli ghad-danni reklamati mill-atturi noe., li mhumiex, huma jkunu biss responsabbli ghac-CIF Value tal-merkanzija u stante li hawn si trattava ta' 'exhibition goods', dawn seta' kellhom biss 'valur negligibbli'. La s-socjeta' Valletta Freight Services Ltd. u lanqas s-socjeta' estera United Arab Shipping Company ma jistghu qatt jigu ritenuti responsabbli ghal xi danni ohra konsegwenzjali, kif

qed jippretendu l-atturi noe. jew ghal xi spejjez zejda li gew inkorsi minghajr l-approvazzjoni tal-eccipjenti noe.

7. Salvi eccezzjonijiet ulterjuri.

Rat in-**nota tal-eccezzjonijiet tal-konvenut Ripard nomine** a fol. 22 tal-process fejn espona:

1. Illi in linea preliminari, din l-Onorabbli Qorti m'ghandiex gurisdizzjoni in vista tal-klawsola numru 28 tal-polza tal-karigu tan-Norasia Lines;

2. Illi minghajr pregudizzju ghall-premess u fil-mertu, l-eccipjenti noe agixxa skond u fil-limiti tal-mandat li kellu bhala ntermedjarju bejn min effettivament garr u s-socjeta' attrici; u ghalhekk mhux responsabbli ghal kwalunkwe telf li setghu sofrew l-atturi;

3. Illi minghajr pregudizzju ghall-premess u fil-mertu, r-responsabbilta' finali hi tal-konvenuti Carmelo Galea u Alfred Pollacco noe stante li dawn hargu a favur ta' Norasia Agencies (Malta) polza tal-karigu li fiha kien konfermat li l-merkanzija kienet tghabbiet abbord il-vapur 'Al Wajba' fit-3 ta' Novembru 1992 u kien a bazi ta' din il-konferma li l-esponenti noe hareg il-polza tal-karigu tieghu;

4. Salvi eccezzjonijiet ohra.

Rat l-atti kollha tal-kawza u d-dokumenti ezibiti;
Semghet ix-xhieda bil-gurament;
Rat in-noti ta' sottomissjonijiet tal-partijiet;

Fatti

Illi din il-kawza imxiet ma' kawza ohra Citazzjoni Nru. 302/1993 fl-ismijiet **John Bonello nomine vs John Ripard nomine et** li tinsab differita ghal-lum stess ghas-sentenza. Kien hemm qbil ukoll bejn il-partijiet kollha illi l-prova li jinstemghu fl-imsemmija kawza jaghmlu prova anke fil-kawza odjerna.

Illi mill-provi prodotti jirrizulta illi l-partijiet jaqblu illi s-socjetajiet attrici inkarigaw lis-socjeta` konvenuta Norasia Agencies (Malta) Limited sabiex tikkonsenjalha container lejn Dubai fuq vapur tan-Norasia Lines. Mhux kontestat ukoll illi l-vapur li kien destinat biex jittrasporta din il-merkanzija kellu xi incident u ghalhekk ma kienx se jasal Malta fil-perjodu miftiehem. Ghalhekk is-socjeta konvenuta Norasia Agencies (Malta) Limited ghamlet arrangamenti mas-socjeta konvenuta l-ohra Valletta Freight Services Limited sabiex jittrasportaw huma l-istess merkanzija fuq vapur tal-United Arab Shipping Company Limited u cioe l-vapur Al-Wajba.

Illi mhux kontestat ukoll illi l-merkanzija in kwistjoni ma waslitx fid-destinazzjoni taghha, u cioe Dubai, stante li l-istess container baqa' hawn Malta, precizament fuq l-*istack* li n-Norasia Lines ghandha fil-Freeport. L-istess merkanzija ghalhekk kellha tigi mibghuta bl-ajru lejn Dubai, flimkien ma' merkanzija ohra tal-Malta Export Trade Corporation Limited li kienet intenzjonata biex tigi esebita fil-Fiera ta' Dubai li fiha kienu ha jippartecipaw ukoll is-socjetajiet attrici, stante li l-ebda vapur ma kien se jirnexxielu jaghmel it-tragitt sad-data stabbilita biex isiru l-preparamenti ghall-istess Fiera.

Il-punt in kontestazzjoni huwa min hu responsabbli ghad-danni rizultanti min-nuqqas ta' garr u konsenja tal-container in kwistjoni sa Dubai.

Konsiderazzjonijiet

Illi f'din l-operazzjoni kummercjali kien hemm diversi partijiet u cioe s-socjetajiet attrici, in-Norasia Agencies (Malta) Limited proprio u bhala agenta tan-Norasia Lines u l-Valletta Freight Services Limited proprio u bhala agenta tal-United Arab Shipping Company.

Relazzjoni guridika

Illi mill-provi prodotti jirrizulta car li l-atturi kienu qabbdu lill-konvenuti Norasia Agencies (Malta) Limited bhala carriers biex jittrasportawlhom iz-zewg containers in kwistjoni fuq

vapur tan Norasia Lines. Ghalhekk ma hemmx dubbju li kien hemm relazzjoni kontrattwali bejn l-atturi u l-konvenuti Norasia Agencies (Malta) Limited.

Illi fit-tienii eccezzjoni tas-socjeta` konvenuta Valletta Freight Services Limited propio et nomine gie eccepit illi qatt m'ezistiet **relazzjoni guridika** bejn is-socjetajiet attrici u l-eccipjenti nomine, ghax ir-relazzjoni guridika li kellhom is-socjetajiet attrici kien mas-socjeta` konvenuta Norasia Agencies (Malta) Limited u mhux mas-socjeta' Valletta Freight Services Limited.

Illi bla dubju d-deduzzjoni ta' konvenut f'gudizzju trid, necessarjament, titwieled minn rapport guridiku, sija jekk dan jemani minn kuntratt, lezjoni ta' dritt minn intervent delittwuz jew akwiljan, *ope successionis* jew minn sitwazzjonijiet strutturalment komuni (ad ezempju, f' kondominju jew il-krejazzjoni ta' certi servitujiet). Li jfisser, b' konsegwenza, illi kawza ma tkunx tista' tikkonsegwi l-iskop taghha jekk mhux fil-konfront ta' dak li mieghu l-attur, ghal xi wahda mill-konnessjonijiet accennati, ghandu relazzjoni guridika. Naturalment, l-accertament ta' din ir-relazzjoni jrid isir fuq il-bazi tal-*petitum* u, cjoe, tar-rizultat persegwit fil-gudizzju mill-attur bit-talba tieghu.[1] F'dan il-kaz is-socjetajiet attrici qeghdin jitolbu, *inter alia*, l-hlas ta' danni in konnessjoni mat-trasport marittimu ta' merce f' *container* minn Malta ghal Dubai fuq vapur li taghha l-Valletta Freight Services hija agent.

Evidentement, l-azzjoni li biha s-socjetajiet attrici qeghdin jikkonsegwixxu dan id-dritt taghhom ghar-reklam tad-danni hi derivanti mill-poloz tal-kariku allegatament foloz u qarrieqa. Fihom jinsab specifikat min hu l-mittenti, l-isem tal-konsenjatarju, id-deskrizzjoni tal-merkanzija mghobbija fil-*container* trasportat bil-vapur u l-isem tal-vettural. Kollox taht it-timbru u firma tas-socjetajiet konvenuti.

[1] **Focal Maritime Services Limited vs Top Hat Company Limited** – App. Inferjuri 9 ta' April 2008

In tema legali hi disposizzjoni espressa tal-Kodici tal-Kummerc, Artikolu 325, illi l-imsemmija polza tal-kariku taghmel prova tar-rapport intercedenti bejn il-partijiet kollha interessati fit-taghbija. Ir-relazzjoni guridika f' dan il-kaz, u allura wkoll il-litis konsorsju li ghandu jwiegeb ghat-talba, tiddependi mill-ezistenza ta' dik is-sitwazzjoni guridika partikolari kostitiwta mill-polza u minn normi tal-ligi surreferiti applikabbli ghaliha. Fil-fehma ta' din il-Qorti, illi r-rapport intervenut bejn il-partijiet bis-sahha ta' dik l-istess polza kien wiehed li jimmira ghall-produzzjoni ta' effetti guridici fl-ambitu tad-drittijiet. Dan ghaliex il-polza tal-karigu hija prova qawwija ta' dik il-manifestazzjoni tal-volonta mahsuba ghall-kuntrattazzjoni ta' bejniethom, u, allura wkoll, ghall-produzzjoni ta' certi konsegwenzi guridici.

Il-Qorti 'ssa sejra tghaddi biex tezamina il-kwistjoni tal-poloz allegatament **foloz u qarrieqa** mahruga mis-socjetajiet konvenuti, il-kwistjoni tar-**responsabbilta`** u l-**likwidazzjoni tad-danni** sofferti mill-attur nomine.

Responsabilita'

Illi f'din il-kawza hi ta' importanza vitali l-*iter* ta' kif sehhew l-affarijiet.

Gie stabbilit illi s-socjeta` Norasia Agencies (Malta) Limited kienu marru jigbru l-containers in kwistjoni minghand il-METCO u haduhom il-Freeport fejn poggewhom fuq l-*istack* tan-Norasia Lines fejn baqghu sakemm kellhom jergghu jinhargu mill-istess Freeport biex jitghabbew fuq ajruplan li gie *chartered* apposta biex l-istess merkanzija tintbaghat Dubai wara li rrizulta li ma kinitx tghabbiet fuq il-vapur Al-Wajba li suppost kellu jittrasporta l-istess lejn Dubai.

Victor Vella, impjegat ma' Valletta Freight Services Limited, xehed li s-socjeta` konvenuta l-ohra Norasia Agencies (Malta) Limited suppost li kellha taghmel l-arrangamenti hi mal-Freeport biex il-containers jigu

trasferiti mill-*istack* tan-Norasia ghal-*istack* taghhom.[2] Huwa qal ukoll illi l-informazzjoni lill-Freeport biex isir dan l-ispustar ta’ containers irid jaghtiha x-*shipper*[3]*,*f’dan il-kaz in-Norasia. **David Jones**, impjegat iehor tal-Valletta Freight Services Limited, jghid illi kien l-obbligu tan-Norasia li jitrasferixxu l-containers in kwistjoni mill-*istack* taghhom fil-Freeport ghall-area tal-containers tal-vapur Al-Wajba.[4] Jghid ukoll illi t-timbru “*shipped on board*” sar minn Valletta Freight Services fuq konferma tan-Norasia li effettivament il-containers kienu tghabbew.[5] Il-konvenuti Norasia invece jirritjenu li kienet il-Valletta Freight Services Limited li suppost kellha taccerta ruhha li l-containers jitghabbew fuq vapur li tieghu huma kienu l-agenti.

Fil-fehma tal-Qorti tirrizulta negligenza da parti tal-Valletta Freight Services Limited f’dan ir-rigward, billi huma li kienu l-agenti tal-vapur li fuqu kellhom jitghabbew il-containers kellhom l-obbligu li jaccertaw ruhhom li l-containers jitghabbew fuq il-vapur u mhux joqghodu fuq informazzjoni li tghid li tawilha l-impjegati tan Norasia Agencies (Malta) Limited. Kemm Victor Vella kif ukoll David Jones ma kienux f’posizzjoni li jikkonfermaw min mis-socjeta’ Norasia kien tahom din l-informazzjoni.

Min-naha l-ohra il-Qorti ma tistax ma ticcensurax l-agir tas-socjeta` Norasia (Agencies) Limited li, jekk l-impjegati taghha taw din l-informazzjoni lil Valletta Freight Services Limited, din certament ma setghux ikunu zguri minnha peress li hadd mill-impjegati ta’ l-istess socjeta` ma kien fuq il-post biex jara li l-containers effettivament kienu tghabbew fuq il-vapur in kwisjtoni.

Illi kemm is-socjeta Norasia Agencies (Malta) Limited u kif ukoll is-socjetajiet Valletta Freight Services Limited u United Arab Shipping Company (S.A.G.) ma ressqux provi sufficjenti li juru li huma urew ta’ lanqas diligenza minima biex jaraw li kollox imur sew.

---
[2] a fol. 368
[3] a fol. 372
[4] a fol. 359
[5] a fol. 362

Il-Qorti hi tal-fehma li fir-rigward tas-socjeta` Norasia Agencies (Malta) Limited kien hemm nuqqas ta’ dik id-diligenza rikjesta biex jespletaw l-inkarigu moghti lilhom mill-METCO fil-grad rikjest skond artikolu 1132 (1) tal-Kodici Civili.

Is-socjeta konvenuta Norsia Agencies (Malta) Limited kienet negligenti ghax naqset li tinforma lill Freeport dwar il-containers u biex isir l-ispustjar taghhom minn-stack ghall iehor.

Illi minkejja li hadd minn dawk li xehedu ma ra l-containers in kwistjoni jitghabbew fuq il-vapur li kellu jittrasportahom, xorta wahda hargu poloz ta’ karigu li jinsabu esebiti a fol. 22 u 24 tal-process, liema poloz jikkostitwixxu prova *prima facie* li il-merkanzija tghabbiet abbord. Dan ifisser illi jekk il-vapur assuma l-obbligu li jittrasporta l-containers in kwistjoni, anke konsiderat il-fatt illi hawn si tratta ta’ *combined transport bill of lading*, l-istess vapur jew trasportatur kellu mbaghad l-oneru li jizbarka fil-port ta’ destinazzjoni l-istess merkanzija. Ta’ min jinnota illi taht il-*Hague Rules* il-*carrier* ghandu r-responsabilita primarja ta’ li l-istivar, anke fejn din tkun effettwata mix-*shipper,* in kwantu l-istivar tal-merkanzija hu intimament konness mas-safety tal-vapur. [6] U allura s-socjeta` konvenuta Valletta Freight Services Limited nomine kienet possibilment fl-ahjar posizzjoni li tivverifika jekk il-containers effettivament tghabbewx jew le.

Inoltre l-frazijiet ittimbrati fuq l-istess polza ta’ kariku a fol. 22 fosthom “CLEAN ON BOARD” timporta ammissjoni da parte tal-vapur li rcieva l-merkanzija in kwistjoni abboard fi stat tajjeb, u fl-istess hin jimporta l-assunzjoni da parti tieghu ta’ l-obbligazzjoni li jikkonsenja dik il-merkanzija fl-istess kondizzjoni fit-tmiem tal-vjagg.

Illi s-socjetajiet konvenuti qeghdin jippuntaw subghajhom lejn xulxin biex kulhadd jipprova jevitaw r-responsabbilta eventwali tal-kundanna ghal hlas tad-danni.

[6] Ara in partikolari Artikolu 3 u 4 tal-Hague Rules

Iktar minn hekk is-socjeta` konvenuta Norasia Agencies (Malta) Limited, fin-nota ta' sottomissjonijiet ipprezentata minnha, qiegheda tipponta subajghha wkoll lejn il-principal taghha u cioe Norasia Lines ghax qed issostni li hija agixxiet fit-termini tal-mandat li kellha. Illi l-Qorti ma tarax kif qatt in-Norasia Lines setghet tat mandat lis-socjeta' Norasia Agencies (Malta) Limited sabiex tohrog poloz ta' kariku li huma inveritjieri!

Illi ghalhekk fil-fehma ta' dina l-Qorti iz-zewg socjetajiet konvenuti proprio u s-socjeta United Arab Shipping Co. Ltd (S.A.G.) huma responsabbli fi grad indaqs bejniethom. It-tnejn imxew fuq supposizzjonijiet u taw certezzi wahda lill-ohra meta fil-fatt ma kienu accertaw xejn minn dak li fil-fatt gara. Is-socjetajiet konvenuti proprio kellhom id-dmir li juzaw il-prudenza, id-diligenza u l-hsieb ta' missier tajjeb tal-familja (Art. 1032 tal-Kap.16) fl-esekuzzjoni tal-inkarigu moghti lilhom, haga li mill-provi jirrizulta li m'ghamlux, bil-konsegwenza illi n-negligenza da parti taghhom ikkawzat danni lill-attur nomine.

Danni

Illi skond artikolu 1125 tal-Kodici Civili **"***Kull minn jonqos li jesegwixxi obbligazzjoni li huwa jkun ikkuntratta, hu obbligat ghad-danni.*

Illi **Ivan Bartoli**, rapprezentant tas-socjeta` Louis Bartoli and Sons Limited, stqarr illi huma hallsu is-somma ta' Lm4,000 sabiex il-merkanzija tal-container tigi mibghuta fuq ajruplan li kien gie *chartered* apposta biex jittrasporta l-merkanzija taghhom u tal-METCO gewwa Dubai halli l-istess merkanzija tkun tista' tasal fil-hin ghall-Fiera.[7] Is-socjeta` Norasia Agencies (Malta) Limited , ghalkemm eccepiet li mhix responsabbli ghal kwalunkwe danni sofferti mis-socjetajiet attrici, ma jirrizultax li kkontestat l-ammont reklamat mill-istess. Min-naha l-ohra is-socjeta` Valletta Freight Services Limited proprio et nomine

[7] a fol. 68 tac-Citaz. Nru. 1514/93 li kienet qieghdha timxi kontestwalment mal-kawza odjerna

eccepiet illi jekk jigi dikjarat illi l-eccipjenti nomine kienu b'xi mod responsabbli ghad-danni sofferti mis-socjetajiet attrici, li mhumiex, huma jkunu biss responsabbli ghac-CIF Value tal-merkanzija, u stante li huwa si trattava ta' 'exhibition goods' dawn jista' jkollhom biss valur negligibbli. Kompliet teccepixxi illi la s-socjeta' Valletta Freight Services Ltd u lanqas is-socjeta' United Arab Shipping Company, ma jistghu qatt jigu ritenuti responsabbli ghal xi danni ohra konsegwenzjali, kif qed jippretendu s-socjetajiet attrici, jew ghal xi spejjez zejda li gew inkorsi minghajr l-approvazzjoni taghhom.

Illi din il-Qorti ma taqbilx mal-argument appena espost mis-socjeta Valletta Freight Services Limited proprio et nomine. Hawn id-danni li qeghdin jintalbu mhumiex derivanti minn *mora* izda jidderivaw minn *culpa* fl-esekuzzjoni tal-obbligi kuntrattwali assunti mis-socjetajiet konvenuti. Fi kliem iehor is-socjetajiet attrici mhux qeghdin jitolbu d-danni ghaliex il-merkanzija gratilha l-hsara izda ghaliex din baqghet ma waslitx fid-destinazzjoni taghha, bir-rizultat li kellhom johorgu spiza zejda biex l-istess merkanzija tigi kkonsenjata gewwa Dubai fuq ajruplan li gie *chartered* apposta.

Illi ghalhekk stante li rrizulta li s-socjetajiet attrici ma kellhom l-ebda triq ohra kif iwasslu il-merkanzija Dubai sad-data stabbilita hlief bl-ajru[8], dina l-Qorti thoss li l-istess socjetajiet huma gustifikati li jitolbu bhala danni l-ispejjez inkorsi minnhom ta' Lm4,000 biex setghet taghmel dan fiz-zmien qasir li kien baqa' qabel tibda l-Fiera ta' Dubai oltre s-somma ta' Lm700 li kienu hallsu bhala *freight* lis-socjeta` Norasia Agencies (Malta) Limited.

Illi fir-rigward tal-apporzjonament tad-danni din il-Qorti ma thossx illi s-socjeta estera Norasia Lines kienet b'xi mod partecipanti fil-mod xejn professjonali ta' kif hargu l-poloz ta' kariku u ma tarax li b'xi mod ikkontribwiet ghad-danni sofferti mis-socjeta` attrici.

---

[8] ara xhieda f'dan is-sens ta' Ivan Bartoli a fol. 53

Illi fir-rigward tan-Norasia Agencies (Malta) Limited, ta' Valletta Freight Services Limited u ta' United Arab Shipping Company (S.A.G.) il-Qorti hija tal-fehma illi huma ghandhom jigu kkundnati solidalment ihallsu d-danni fl-ammont ta' Lm4000 kif mitluba mis-socjetajiet attrici u dana stante illi Norasia Agencies (Malta) Limited u Valletta Freight Services Limited hargu poloz ta' karigu foloz u qarrieqa, filwaqt li l-kumpanija United Arab Shipping Company (S.A.G.) kienet negligenti fis-sens li ma vverifikatx illi l-containers in kwistjoni gew effetivament mghobbija fuq il-vapur Al-Wajba li maghha kienu prenotati u konsegwentement ma wasslitx l-istess merkanzija fid-destinazzjoni taghha. Illi fir-rigward tal-ammont ta' Lm700 rapprezentanti *freight* imhallsa mis-socjetajiet attrici, dawn ghandhom jigu sapportati unikament mis-socjeta Norasia Agencies (Malta) Limited peress li s-socjeta Valletta Freight Services Limited iddikjarat illi hija kienet irrifondiet dan l-ammont lill-istess socjeta` konvenuta.

Illi fir-rigward ta' l-imghaxijiet dovuti fuq l-ammont ta' danni likwidat iktar 'il fuq, la darba s-socjetajiet konvenuti ikkontestaw ir-responsabilita ghall-hlas ta' dan l-ammont, hu gust li, bl-applikazzjoni tal-principji generali tad-dritt, l-imghaxijiet jithallsu minn dakinhar ta' l-interpellazzjoni ufficjali ghall-pagament li sar bin-notifika lid-debituri ta' l-att tac-citazzjoni." ("Formosa & Camilleri Ltd noe et -vs- Sea Malta Company Limited".[9]

DECIZJONI

Ghal dawn il-motivi
il-Qorti tiddeciedi billi:-

1. Tillibera lis-socjeta` konvenuta Norasia Lines mill-osservanza tal-gudizzju.
2. Tichad l-eccezzjonijiet tas-socjeta Norasia Agencies (Malta) Limited u Valletta Freight Services Limited proprio et nomine fit-totalita` taghhom;

[9] Appell, 12 ta' Gunju 2000

3. Tiddikjara l-poloz tal-karigu emessi mill-konvenuti Norasia Agencies (Malta) Limited u Valletta Freight Services Limited bhala foloz, qarrieqa u mhux veritjieri;
4. Konsegwentement tiddikjara responsabbli lis-socjetajiet konvenuti Norasia Agencies (Malta) Limited, Valletta Freight Services Limited u United Arab Shipping Company (S.A.G.) ghad-danni kollha sofferti mis-socjeta` attrici minhabba l-fatt ta’ l-emissjoni ta’ l-istess poloz, kif ukoll minhabba n-nuqqas ta’ l-istess konvenuti li jgorru w jikkonsenjaw il-merkanzija tal-atturi fiz-zmien stipulat;
5. Tilllikwida l-istess danni fis-somma ta’ Lm4,700 ekwivalenti ghal-€10,948.05;
6. Tikundanna lill-konvenuti Norasia Agencies (Malta) Limited u Valletta Freight Services Limited u United Arab Shipping Company (S.A.G.) sabiex solidalment bejniethom ihallsu lis-socjetajiet attrici s-somma ta’ Lm4000, filwaqt li tikkundanna lis-socjeta Norasia Agencies (Malta) Limited wahidha sabiex thallas lis-socjetajiet attrici s-somma ta’ Lm700, ekwivalenti ghal-€1,630.56;

Bl-ispejjez tal-kawza kontra l-konvenuti Norasia Agencies (Malta) Limited u Valletta Freight Services Limited u United Arab Shipping Company (S.A.G) in solidum bejniethom, ad eccezzjoni ta’ l-ispejjez tas-socjeta` Norasia Lines li ghandhom jigu sapportati mis-socjeta` Norasia Agencies (Malta) Limited.

L-imghaxijiet fuq is-somma ta’ danni likwidata ghandhom jibdew jiddekorru mid-data tan-notifika tac-citazzjoni odjerna.

< Sentenza Finali >

--------------------------------TMIEM--------------------------------